

*Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет*

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема: «Зелене підприємництво як складова сталого розвитку»

*Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітня програма 6.076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»*

Завідувач кафедри: _____ /Мельник Л.Г./

Керівник роботи: _____ / Карпіщенко О.І./

Виконавець: _____ /Гамалій Ю.М./

Група: _____ ПЕ-61

Суми 2020

Зміст

Реферат	3
Вступ.....	4
Розділ 1. Теоретичні засади розвитку концепції «зеленої економіки»: еволюція і тенденції	5
1.1 <i>Зелена економіка як новий шлях до економічного зростання</i>	5
1.2 <i>Ринок зелених облігацій</i>	9
Розділ 2. Оцінка впровадження енергоефективних технологій	14
2.1 <i>Альтернативна енергія: види енергетики та основні джерела</i>	14
2.2 <i>Економічна ефективність від упровадження сонячної електростанції</i> ...	16
Розділ 3. Політика сталого розвитку та шляхи вирішення екологічних проблем	20
3.1 <i>Основні засади екологічної політики України</i>	20
3.2 <i>Перспективи розвитку зеленого підприємництва</i>	22
Висновок	26
Список використаної літератури	28

Реферат

Робота містить 27 сторінок основного тексту; 3 розділи; 2 рисунки; 4 таблиці та список використаних джерел.

Мета роботи – визначення сутності та структури зеленого підприємництва, особливостей зеленої економіки та її основних інструментів трансформування.

Об'єкт дослідження – зелена економіка України, сучасний стан та перспективи розвитку.

Предмет дослідження – енергоефективні технології, джерела альтернативної енергії.

У першому розділі роботи «Теоретичні засади розвитку концепції «зеленої економіки»: еволюція і тенденції» розглядається сутність зеленого підприємництва, історія розвитку та концепції. Розглядається ринок «зелених бондів» України.

У другому розділі « Оцінка впровадження енергоефективних технологій» наведено розрахунки економічної ефективності від упровадження домашньої сонячної електростанції.

У третьому розділі розглянута екологічна політика України та наведено шляхи розвитку зеленого підприємництва на українському ринку.

Ключові слова: *зелена економіка, сталий розвиток, екологія, зелені бонди, глобалізація, національна економіка, вичерпність природних ресурсів.*

Вступ

Провідною тенденцією сучасного суспільного розвитку є поширення глобалізаційних процесів. У умовах глобалізації світової економіки зростає рівень вичерпності природних ресурсів[49-51]. Потреби в ресурсах значно перевищують обсяги і швидкість їх природного поповнення. У результаті неминуче настає виснаження природних запасів, що призводить до дефіциту ресурсів, забруднення водойм, що потім призводить до нестачі прісної води. Активне забруднення атмосфери призводить до зміни клімату, а саме глобального потепління, у результаті чого рівень океану може зрости[68-75].

Однією з головних причин погіршення екологічної ситуації в Україні та інших країнах світу – неефективна структура економіки. Розвиток бізнесу, спрямованого на збереження екології, може дозволити істотно змінити екологічну ситуацію і поліпшити охорону навколишнього середовища та використання природних ресурсів [51-54,98,103,106,108,111].

Упровадження енергоефективних технологій є дуже важливою складовою не тільки для бізнесу але і для збереження довкілля [49-50; 126; 127; 128].

Розвиток вітроенергетики, галіоенергетики, геотермальної енергетики та інших видів відновлювальних джерел енергії, сприяє вирішенню ,передусім, двох важливих проблем – енергоефективності та екологічної безпеки. Такі альтернативні джерела енергії є екологічно чистими, загальнодоступними та невичерпними [53; 129; 130; 136].

Альтернативні або поновлювальні джерела енергії, мають дуже багато перспектив у порівнянні з традиційними, особливо у зниженні кількості токсичних речовин, що є побічними продуктами використання енергії [54].

Виходячи з усіх вищеперерахованих загострених питань, у сучасному суспільстві активно просувається концепція «зеленої економіки».

Теоретичні та практичні аспекти зеленої економіки досліджували: О. Балацький, Б. Буркинський, Т. Галушкіна, Н. Захаркевич, М. Като, О. Кузьмін, Л. Мельник, О. Чмир та ін.

Розділ 1. Теоретичні засади розвитку концепції «зеленої економіки»: еволюція і тенденції

1.1 Зелена економіка як новий шлях до економічного зростання

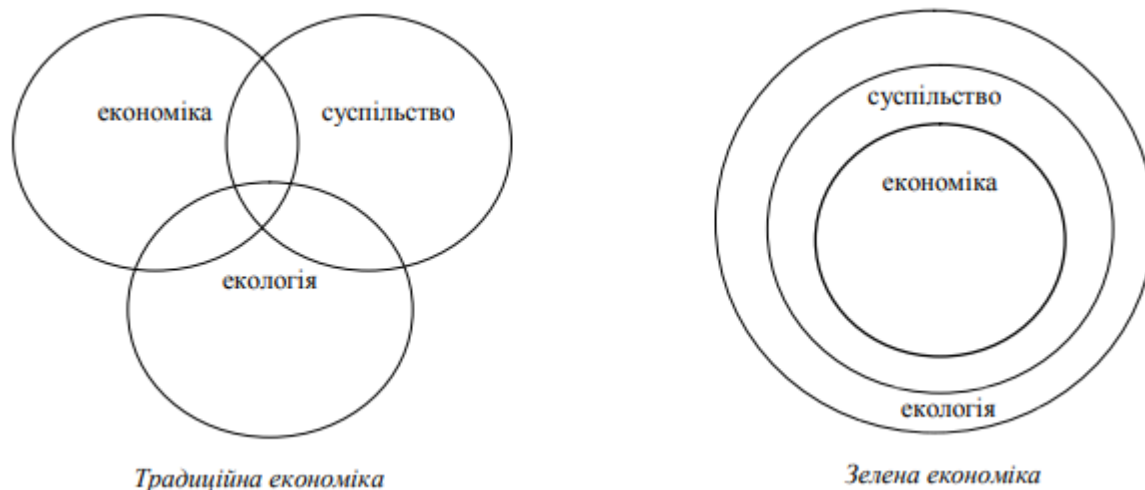
Стрімкий розвиток вітчизняного бізнес-середовища, з іншої сторони посилення екологічних проблем обумовлюють необхідність розвитку та поширення нових форм та видів підприємницької діяльності. При цьому нові умови ведення бізнесу вимагають дотримання затверджених державою принципів сталого розвитку, у першу чергу з метою зниження екодеструктивного впливу на навколишнє природне середовище, при цьому не сповільнюючи темпи розвитку підприємницької діяльності[97,109,114].

Традиційно під зеленим підприємництвом розуміють діяльності, що має мінімальний негативний вплив на навколишнє природне середовище, при гармонійному економічному та соціальному розвитку[12]. Відповідно до цього зелений бізнес охоплює три складові: екологічну, соціальну та економічну, у ту чергу як звичайне підприємництво охоплює лише дві, соціальну та економічну (рис. 1) [36-42].

Рис.1 Складові традиційного та зеленого підприємництва

Модель «трьох кіл» щодо концепції зеленої економіки (праворуч на рисунку) свідчить про те, що суспільство перебуває всередині середовища, а економіка є частиною суспільства. У контексті цього, і суспільство, і економіка

є залежними від навколишнього середовища. Це й проявляється у цінностях, яких слід дотримуватись суб'єктам «зеленого» напрямку економіки, які, як уже було зазначено, прийнято називати стійкими цінностями.

Рис.2 Порівняння моделі «трьох кіл» щодо традиційної та зеленої економіки[28]

З метою формування цілей, принципів і завдань впровадження та розвитку концепції «зеленої економіки» необхідною є побудова ефективної системи регулювання “зеленого” напрямку економіки [142]. На нашу думку, можна виділити три основні групи інструментів регулювання «зеленої» економіки: економічні, маркетингові та корпоративні.

Науковці виділяють чимало економічних інструментів для переходу на засади «зеленої» економіки, а саме:

- екологічні податки та податкові пільги;
- державні та приватні інвестиції у «зелене» підприємництво;

- запровадження субсидій на екологічне виробництво та відповідне скасування на ресурсомісткі виробництва;
- усунення торгових бар'єрів для товарів і послуг[27; 52].

Таблиця 1 Порівняльна характеристика «зеленої економіки», «зеленого зростання» та сталого розвитку[17]

Аспект	Концепція		
	Зелена економіка	Зелене зростання	Сталий розвиток
Економічний	Забезпечує економічне зростання, збільшення обсягу доходів і зайнятості, залучення державних та приватних інвестицій, формування гнучкої економіки, створення нової економічної діяльності	Забезпечує економічне зростання і розвиток; сталий економічний прогрес із урахуванням стану навколишнього середовища, більш еластичне, стабільне, кероване якісне економічне зростання за рахунок нових двигунів, зелених технологій, інновацій, нових робочих місць, а не шляхом нарощування ВВП	Наголошує на обмеженні зростання виробництва і споживання у економічно розвинених країнах, підтримка сталого масштабу економіки, розробка та впровадження нових технологій, зменшення інвестицій у галузі, що експлуатують природу
Соціальний	Передбачає досягнення люд- ством добробуту, соціальної справедливості, кращої якості життя, соціального розвитку, скорочення соціальної нерівності, справедливого доступу до обмежених ресурсів, задоволення потреб жінок і молоді	Передбачає досягнення добро- буту, зокрема соціального, забезпечення доступу найбідніших верств населення до основних товарів; задоволення попиту у харчовому виробництві, наданні транспортних послуг, будівництві житла та наданні енергії	Передбачає збереження людського капіталу, та скорочення кількості руйнівних конфліктів, природоохоронних протиріч [131; 132; 133; 134; 135; 136], справедливий розподіл ресурсів між всіма членами суспільства, досягнення гідного життя та благополуччя
Екологічний	Орієнтується на скорочення екологічних ризиків, дефіциту, викидів вуглекислого газу в атмосферу і забруднення навколишнього середовища; на підвищення ефективності використання ресурсів та енергії; на	Орієнтується на захист, підтримку та збереження природних активів, створення низьковуглецевого виробництва, ефективного використання меншої кількості ресурсів та енергії, зменшення кількості викидів та мінімізації забруд- нення і впливу на навколишнє	Забезпечує стабільність біологічних і фізичних систем шляхом підтримки використання вторинної сировини, мінімізації кількості відходів, поширення відтворювальних дже- рел енергії, будівництва очисних споруд, заводів із переробки побутового й промислового сміття, зменшення площ під

	запобігання втрати біорозмаїття та екосистемних послуг у межах екології планети; вимагає від усіх суб'єктів господарювання екологічної відповідальності та обмеження навантаження на екологічну систему	середовище; забезпечення кліматичної та екологічної стійкості; налагодження гармонії між економічними інтересами та станом навколишнього середовища та його охорони	смітниками
--	---	---	------------

При цьому зелене підприємництво реалізується на основі трьох принципів, так званих правил 3R:

1. Reduce – зменшуй.
2. Reuse – повторно використовуй.
3. Recycle – переробляй[13].

Слід зауважити, що в Україні найбільший потенціал розвитку зеленого підприємництва має агропромисловість.

Результати досліджень свідчать, що розвиток зеленого потенціалу підприємств та економіки в цілому створюється за рахунок факторів та вимог ринку [28-34]. Тобто з однієї сторони це нормативні вимоги у сфері екологічного підприємництва, що забезпечується державою, а з іншого боку мотивація та прагнення суспільства у поширенні екологічно-чистих технологій виробництва, зеленої енергії, екологічно-безпечних продуктів та виробництва [89,102,104,107,110,113,116].

На екологічному ринку постійно відбуваються структурні та географічні зміни. В умовах промислових революцій [86] та забезпечення сталого розвитку [80; 81; 82; 83; 84; 85,117,118,119,120,121] отримують подальший розвиток традиційні галузі, до яких відносяться:

- водопостачання, водоочищення і утилізація водних стоків (близько 40% ринку);
- утилізація твердих і небезпечних відходів (до 40%),
- утилізація вторинних ресурсів та захист повітряного середовища.

Слід зауважити, що розбудова потенціалу зеленого підприємництва, еколого-економічної безпеки [89; 90; 91; 92; 93; 94], починається з розвитку нових знань, підходів до створення нових зелених організаційних структур з метою реагування на вимоги сталого розвитку. Запровадження нових знань і зеленого підприємництва вимагає нагального переосмислення та переорієнтації сформованої системи ведення бізнесу у відповідності до основних тенденцій ринку та вимог сталого розвитку [42-43,95,96,99,101,112,115].

Що стосується фінансування таких проектів, то слід сказати, що в українському банківському секторі працює декілька установ, що активно кредитують зелені проекти. Але головною проблемою є ліміт Національного банку на розмір кредитного ризику на одного контрагента, у результаті чого банки стають партнерами лише для малих та середніх «зелених» проектів. Тому одним з оптимальних шляхів фінансування є «зелені бонди», особливої уваги я почали набувати, після Паризької кліматичної конференції. Але емітентам, котрі хочуть залучити кошти у свої проекти, слід пам'ятати про правила та стандарти які впроваджені у цій сфері[7].

1.2 Ринок зелених облігацій

Протягом останніх років у світі усе більшу популярність набирає такий фінансовий інструмент як greenbonds – «зелені облігації», боргове зобов'язання, кошти від продажу якого спрямовуються виключно на фінансування «зелених проектів». Ця тенденція бере свій початок у 2007 році. Тоді перші бонди випустили Всесвітній банк та Європейський інвестиційний банк. Але особливої уваги «зелені облігації» почали набувати після Паризької кліматичної конференції 2015 року[4].

Значною подією у становленні ринку «зелених облігацій» було утворення Першої міжнародної біржі зелених облігацій у Люксембурзі, 2016 року. Там обертається більше половини емітованих верифікованих зелених

облігацій 108 випусків в 19 валютах від 22 емітентів з капіталізацією в 55 млрд.дол.

Головними перевагами запровадження «зелених бондів» є можливість капіталізації підприємств [123; 124; 140] за рахунок реалізації «зелених проектів», підвищення їх конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості [136; 137; 138], а також можливість залучення світових коштів з GreenClimateFund у зелені проект і створення додаткових можливостей для інвесторів у цій галузі [1].

Основними покупцями облігацій виступають європейські інвестори, для яких фінансування екологічних проектів є демонстрацією їх соціально-відповідальної інвестиційної політики.

За даними мінфіну Apple розмістили «зелені» облігації на суму 2 млрд. євро з терміном погашення 6 т а 12 років. Виручені кошти підуть на розробку енергоефективних продуктів, а також на скорочення вуглецевих викидів. Також компанія пообіцяла щороку публікувати звіт щодо використання залучених коштів. Наразі, відомо що Apple претендує на звання найбільшої компанії з випуску «зелених» облігацій. Як відомо, 2017 року компанія зібрала 1 млрд. дол. від випуску облігацій, а роком раніше – 1 млрд.дол. Корпорація закликає свої постачальників якомога ширше використовувати зелені технології. Енергія, яку використовує Apple при виробництві своїх товарів, виробляється за допомогою відновлювальних джерел [5].

З недавнього часу в Україні також набувають розголосу «зелені» проекти. Звичайно, у країнах Європи це має більший масштаб, але за прогнозами учасників українського ринку, це допоможе досягнути 11% «чистої» енергії у кінцевому енергоспоживанні до 2020 року та 25% «зеленої» енергії у загальному первинному енергопостачанні у 2035 році. Також плануються заходи, щодо зменшення інвестиційних бар'єрів та залучення коштів в Україну іноземними інвесторами [122; 140; 141]. Слід сказати, що а останні три роки в Україну залучено близько 700 млн. € іноземних інвестицій на реалізацію проектів з розвитку альтернативних джерел енергії.

17 жовтня 2019 року парламентом України було зареєстровано законопроект, що передбачає впровадження «зелених» облігацій в Україні і встановлення правил для учасників цього ринку.

Як показує світова практика, запуск ринку зелених облігацій дає країнам до великого пулу інвесторів і сприяє виконанню цілей та міжнародних зобов'язань у «чистій» енергетиці, енергоефективності та екології [3; 126; 127; 128; 129].

Також з метою стимулювання розвитку даного ринку та підвищення його інвестиційної привабливості, Кабінет Міністрів України підготував проект-розпорядження «Про схвалення Концепції запровадження ринку зелених облігацій в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації».

Ця концепція визначає мету, основні напрями та завдання щодо запровадження ринку зелених облігацій в Україні, який має стратегічне значення для фінансування екологічно чистих проектів, покращення екологічності середовища, розвитку вітчизняного фондового ринку та економіки України в цілому[2].

За оцінками експертів, ринок «зелених» облігацій в Україні потенційно може залучити до 73 млрд дол. інвестицій в екологічно чисті проекти до 2030 року.

Заступник начальника Управління реформування сфери енергоефективності та енергозбереження агентства Держефективності Андрій Фролов зазначив: «Залучення інвестицій необхідне для виконання цілей Енергетичної стратегії України до 2035 року»[5].

Роботу над запуском ринку "зелених" облігацій в Україні розпочато 2018 року. Введення ринку "зелених" облігацій передбачається у два етапи. На першому етапі 2020-2021 років передбачається введення в обіг стандартних "зелених" облігацій як цінних паперів. На другому - 2021-2022 рр. - передбачається створення правових умов та інфраструктури для обігу на ринку інших типів "зелених" облігацій.

Інтерес до покупки «зелених» облігацій проявив Європейський інвестиційний банк за умови – якщо їх випуск і обіг буде повністю відповідати міжнародним вимогам і стандартам.

Як повідомляє портал «Українська енергетика» українські компанії не відстають від закордонних. Компанія «ДТЕК ВДЕ» випустила «зелені» облігації на суму 325 млн. євро, на строк 5 років, за ставкою 8,5% річних. про що повідомила прес-служба компанії. «ДТЕК ВДЕ» має намір спрямувати залучені кошти на будівництво потужностей відновлювальної енергетики. Компанія буде публікувати звітність за проектами допоки не погасить позику.

ДТЕК ВДЕ - операційна компанія, що управляє активами ДТЕК Ріната Ахметова у сфері відновлюваної енергетики., а саме Ботієвською ВЕС (200 МВт), Трифанівською СЕС (10 МВт), Нікопольською СЕС (200 МВт), Приморською ВЕС (200 МВт), Орловською ВЕС (100 МВт) і Покровською СЕС (240 МВт). Також до компанії входить "Вінд Тех", яке надає послуги з обслуговування вітротурбін. «Зелені» єврооблігації ДТЕК ВДЕ з 12 листопада 2019 року увійшли до лістингу на біржі Euronext Dublin[6].

Узагалі основними покупцями зелених облігацій є інституційні інвестори, такі як пенсійні або страхові фонди. Не є виключенням і різноманітні компанії, що працюють з довгостроковими вкладеннями з мінімальним ризиком. За останній 5 років на ринку з'явилося чимало спеціалізованих «зелених» фондів.

Що стосується юридичного аспекту впровадження «зелених» бондів, слід згадати поняття «емісія». Емісія – це офіційний документ, що містить інформацію про емітента та його емісію, складений самим емітентом, таким чином беручи на себе ті чи інші обов'язки перед інвестором.

Емітент повинен використовувати доходи від облігацій виключно для визначених проектів, а також надавати звітність інвестору, щодо розподілу коштів.

У разі невиконання емітентом зобов'язань, або представлення повної звітності, виникає так званий дефолт. Але, як і з кожного правила, є виключення. Так наприклад, у проспекті емісії Apple(документ, що містить

ую важливу інформацію про випуск цінних паперів), сказано: «Ринкова ціна облігацій може бути підвергнута впливу будь-якої відмови від використання доходів від «зелених облігацій», на невідповідні проекти. Невиконання таких обов'язків не буде вважатися дефолтом». Таким чином, не дивлячись на те, що в емісії конкретно прописано, куди мають направлятися кошти і яка звітність має надаватися інвесторам, допускається можливість невиконання цих зобов'язань. Насамперед це і є одним з бар'єрів виходу на ринок «зелених» облігацій. Інвестори не можуть бути абсолютно упевненими, що їх кошти використовуються виключно за напрямками, котрі зазначені у проспекті емісії.

Не менш головним бар'єром для того, щоб потрапити на ринок «зелених» облігацій є низька ліквідність. Не дивлячись ні на що, це досі залишається невеликим ринком, куди не так легко потрапити. Інвесторам, котрі шукають ліквідні інвестиції слід уникати «зеленого» ринку допоки він не збільшиться.

Якщо брати конкретно Україну, то законодавчу та нормативно-правову базу ми почали розвивати, але питання щодо низького рівня місцевого фондового ринку та відсутності інформаційно-просвітницької роботи, щодо переваг руху держави у світовому тренді залучення «зелених» облігацій, досі залишається відкритим.

Перехід на зелений ринок – одна з найпопулярніших тенденцій в сучасній економіці. У деяких країнах влада цілком схильна до того, що «зелених» інвесторів слід заохочувати. Так наприклад парламент США має намір надавати їм податкові пільги, таким чином стимулюючи «зелений» ринок, Китай – знаходиться на стадії розвитку власної «зеленої» біржі, у Великобританії спеціально утворений державний інвестиційний банк стимулює «зелений» ринок [43-48].

Лідерами на світовому ринку «зелених» облігацій є США та Китай. Серед країн Європи верхівку очолюють Франція, Німеччина та Нідерланди. До топ-10 країн входить навіть Індія.

Розділ 2. Оцінка впровадження енергоефективних технологій

2.1 Альтернативна енергія: види енергетики та основні джерела

Сьогодні для існування людства потрібні така кількість ресурсів, яка виходить за межі можливостей нашої планети. В останню чверть століття спостерігалось зростання світового валового внутрішнього продукту в 4 рази, але економічне зростання досягається головню за рахунок витрати природних ресурсів. Якщо наші вимоги до природних ресурсів й далі продовжать зростати в такому темпі як зараз, то в 2030 році для підтримки життя людства знадобиться еквівалент двох нинішніх планет, а в 2050 року – 2,8 планети. Очевидно, що необхідні принципово нові кроки, перехід на таку концепцію розвитку, яка дасть можливість вирішувати соціальні, фінансові, паливні та кліматичні проблеми комплексно [26; 45]. Гостра потреба у економічній, екологічній та соціальній модернізації економіки призвела до створення концепції «зеленої» економіки, що проголошена життєво важливою для забезпечення подальшого розвитку людства з дня проведення Саміту Землі в Ріо-де-Жанейро 1992 року. Згідно з визначенням ЮНЕМ [27], «зелена» економіка – це економіка, яка призводить до підвищення добробуту людей і зміцнення соціальної справедливості за одночасного істотного зниження ризиків для довкілля та дефіциту екологічних ресурсів.

Відповідно до Закону України від 14.01.2000 № 1391-XIV «Про альтернативні види палива» зі змінами та доповненнями альтернативні види палива - це тверде, рідке та газове паливо, яке є альтернативою відповідним традиційним видам палива і яке виробляється (видобувається) з нетрадиційних джерел та видів енергетичної сировини [126; 127; 128; 129].

Альтернативні джерела енергії – це природні явища, які шляхом перетворення спеціальних установках перетворюються в теплову або електричну енергію.

До них відносять:

- сонячне електромагнітне випромінювання;
- кінетичну енергію руху повітряних мас (вітер);
- кінетичну енергію водного потоку (річки);
- енергію морських припливів і відливів;
- теплову енергію гарячих джерел.

До альтернативної енергетики відносять також отримання тепла в процесі спалювання відновлюваного палива – біогазу, біоетанолу, паливних пелет та ін[29].

Альтернативні джерела енергії, не є викопним джерелом енергії, популярність якого продовжує зростати. Вона має значний потенціал, щоб замінити вуглеводні в майбутньому. Строго кажучи, існує багато видів альтернативної енергії. Знову ж таки, тут визначення заходять в глухий кут, тому що в минулому «альтернативною енергетикою» називали методи, використання яких не вважали основним або розумним. Але якщо взяти визначення в широкому сенсі, в нього увійдуть деякі або всі ці пункти:

Гідроенергетика – енергія, що виробляється з проточної води. Спеціально побудовані греблі використовують проточну воду для вироблення електроенергії з використанням турбін. Найбільш широко використовуються серед всіх альтернативних джерел енергії, в певних країнах, подібно Норвегії та Ісландії повністю покривають вимогам національної енергетики. Плюсом гідроенергетики є екологічна чистота, недоліком – висока вартість обладнання і обмеженість можливих місць установки[29].

Ядерна енергія – енергія, яка виробляється в процесі реакцій уповільненої ділення. Уранові стрижні або інші радіоактивні елементи нагрівають воду, перетворюючи її на пару, а пара крутить турбіни, виробляючи електрику.

Сонячна енергія – енергія, отримана від сонячної радіації в різних формах. Фотовольтаїчні осередки (ФВ) (зазвичай складаються з кремнієвої

підкладки, побудовані в великі масиви) перетворюють промені сонця безпосередньо в електричну енергію і концентрована сонячна електростанція (КСЕ) генерують електрику, коли сонячне світло потрапляє на фотоелемент. Вважається найпоширенішим джерелом енергії.

Енергія вітру – кінетична енергія, що генерується вітряними турбінами (електроенергія) або вітряними млинами (механічна енергія). Один з найбільш швидко зростаючих енергетичних секторів. Також це один з найбільш дешевих видів альтернативної енергетики. Його великим недоліком є наявність шуму, виробленого вітровою установкою. Побічним негативним ефектом можна також вважати загибель перелітних птахів, які потрапляють в лопаті генератора[29].

Геотермальна енергія – тепло з надр Землі. Енергія виходить шляхом передачі підземне тепло до поверхні за допомогою нагрітих ґрунтових вод або шляхом відкачування вода вниз від поверхні. Енергія припливів. Приливне протягом берегових ліній теж може використовуватися для вироблення електрики. Щоденну зміну припливів і відливів змушує воду протікати через турбіни назад і вперед. Виробляється електроенергія, яка передається на берегові електростанції.

Біомаса – загальна вага живих організмів, накопичених з плином часу. Спалювання органічних речовин є джерелом АЕ, оскільки рослини замінюють себе.

Водень – енергія, що отримується з процесів, що включають газоподібний водень. Сюди входять каталітичні перетворювачі, при яких молекули води розбиваються на частини і воз'єднуються в процесі електролізу; водневі паливні елементи, в яких газ використовується для живлення двигуна внутрішнього згоряння або для обертання турбіни з підігрівом; або ядерний синтез, при якому атоми водню зливаються в контрольованих умовах, вивільняючи неймовірну кількість енергії.

2.2 Економічна ефективність від упровадження сонячної електростанції

Розглянемо економічну ефективність упровадження енергоефективних технологій на прикладі домашньої сонячної електростанції. Ми розрахуємо срок окупності сонячних панелей у трьох варіантах.

(Для розрахунків взяті середні ціни на матеріали)

- 1) Щоб зібрати мінімальну сонячну електростанцію(СЕС) на 3 кВт знадобиться:

Таблиця 2 «Витрати на 3-кіловатну СЕС»

Обладнання	Ціна
11 модульних панелей на 275 Вт/24В	55 000 грн
Інвентор на кВт	15 000 грн
Металічний каркас	9 000 грн
Кабель 50 м	3 000 грн
Автоматика	3 000 грн
Двонаправлений лічильник	4 000 грн
Монтажні роботи	16 000 грн
Усього:	105 000 грн

У середньому за рік 3-кВт станція виробляє 3 300 кВт*год, надлишок електроенергії у вас купує держава за зеленим тарифом . Зелений тариф у 2020 році складає 0,16 євро, або 4,79 грн* 1кВт[10].

Отже за рік ми отримуємо:

$$3\,300 \cdot 4,79 = 15\,807 \text{ грн}$$

Тепер розрахуємо термін окупності даної системи:

$$105\,000 : 15\,807 = 6,6 \text{ років}$$

- 2) Щоб зібрати СЕС на 10 кВт потрібно:

Таблиця 3 «Витрати на 10 кіловатну СЕС»

Обладнання	Ціна
-------------------	-------------

11 модульних панелей на 275 Вт/24В	180 000 грн
Інвентор на кВт	50 000 грн
Металічний каркас	25 000 грн
Кабель 50 м	6 000 грн
Автоматика	5 000 грн
Двонаправлений лічильник	5 000 грн
Монтажні роботи	20 000 грн
Усього:	291 000 грн

Річний виробіток енергії станції на 10 кВт складає приблизно 11 000 кВт*год, тобто за рік ми зможемо заробити:

$$11\,000 \cdot 4,79 = 52\,690 \text{ грн}$$

Срок окупності у даному випадку становитиме:

$$291\,000 : 52\,690 = 5,5 \text{ років}$$

3) Для СЕС на 30 кВт :

Таблиця 4 «Витрати на 30-кіловатну СЕС»

Обладнання	Ціна
11 модульних панелей на 275 Вт/24В	550 000 грн
Інвентор на кВт	100 000 грн
Металічний каркас	70 000 грн
Кабель 50 м	15 000 грн
Автоматика	12 000 грн
Двонаправлений лічильник	8 000 грн
Монтажні роботи	45 000 грн
Усього:	800 000 грн

СЕС на 30 кВт у середньому за рік виробляє 33 000 кВт*год. Відповідно прибуток за рік буде:

$$33\,000 \cdot 4,79 = 158\,070 \text{ грн}$$

Срок окупності:

$$800\,000 : 158\,070 = 5 \text{ років}$$

Виходячи з даних розрахунків ми можемо дійти висновку, що встановивши сонячну електростанцію, ми не лише покриємо свої витрати на електроенергію, але й зможемо заробити на цьому. Даний проект є прикладом використання енергоефективних технологій, у нашому випадку відновлювальної енергії, для задоволення свої потреб без шкоди навколишньому середовищу та з економічним ефектом.

Найшвидше окупиться сонячна електростанція на 30 кВт*год.

Розділ 3. Політика сталого розвитку та шляхи вирішення екологічних проблем

3.1 Основні засади екологічної політики України

Процеси глобалізації та суспільних трансформацій підвищили пріоритетність збереження довкілля, а отже, потребують від України вжиття термінових заходів. Протягом тривалого часу економічний розвиток держави супроводжувався незбалансованою експлуатацією природних ресурсів, низькою пріоритетністю питань захисту довкілля, що унеможливило досягнення збалансованого (сталого) розвитку.

Першопричинами екологічних проблем України є:

- підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності; неврахування наслідків для довкілля у законодавчих та нормативно-правових актах, зокрема у рішеннях Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади;
- переважання ресурсо- та енергоємних галузей у структурі економіки із здебільшого негативним впливом на довкілля, що значно посилюється через неврегульованість законодавства при переході до ринкових умов господарювання;
- фізичне та моральне зношення основних фондів у всіх галузях національної економіки;
- неефективна система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів, зокрема неузгодженість дій центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, незадовільний стан системи державного моніторингу навколишнього природного середовища;

- низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження довкілля та переваг збалансованого (сталого) розвитку, недосконалість системи екологічної освіти та просвіти;
- незадовільний рівень дотримання природоохоронного законодавства та екологічних прав і обов'язків громадян;
- незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та незабезпечення невідворотності відповідальності за його порушення;
- недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів, фінансування таких заходів за залишковим принципом.

Упровадження екосистемного підходу в галузеву політику та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління[18].

Запровадження екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, розвиток відновлюваних джерел енергії, нематеріального природокористування відбуваються безсистемно і надто повільно. В умовах підвищення ціни на газ необхідно вжити значних системних заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності, декарбонізацію енергетичного сектору та розвиток джерел відновлюваної енергетики.

У сфері безпеки і оборони має бути вирішене питання доступу до об'єктів військово-оборонного промислового комплексу для здійснення відповідного нагляду та контролю за дотриманням на цих об'єктах природоохоронного законодавства, запобігання забрудненню поверхневих та ґрунтових вод нафтопродуктами, знищенню природних ландшафтів тощо з метою мінімізації наслідків діяльності на цих об'єктах, що сприятиме реформам у сфері безпеки і оборони та впровадженню стандартів НАТО.

Запровадження міжнародних стандартів систем екологічного управління на підприємствах і в компаніях сприятиме розвитку системи управління навколишнім природним середовищем та реалізації в Україні міжнародних природоохоронних ініціатив.

Упровадження екосистемного підходу в галузеву політику та удосконалення системи інтегрованого екологічного управління, інтеграція екологічної політики до інших політик, обов'язкове врахування екологічної складової під час розроблення та затвердження документів державного планування та у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, зокрема екологічна модернізація промислових підприємств шляхом зниження ставки екологічного податку або у формі фіксованої річної суми компенсації (відшкодування податку), у поєднанні з поліпшенням екологічних характеристик продукції, є шляхом до сучасної системної екологічної політики, що реалізується у країнах - членах Європейського Союзу.

Впровадження системи управління екологічними ризиками в усіх сферах національної економіки сприятиме запобіганню катастроф техногенного та екологічного характеру[18].

3.2 Перспективи розвитку зеленого підприємництва

Перехід на «зелену економіку» передбачає внесення комплексних змін у всі сектори економіки. Первинний сектор охоплює сільське господарство, рибальство, лісову та добувну промисловість. Він вимагає найбільш радикальних змін, оскільки саме тут створюються продукти для задоволення первинних потреб людства[76-80].

Вторинний сектор економіки охоплює промисловість та будівництво. Цей сектор найбільше потребує раціонального використання енергоресурсів. Країна потребує глибокої технологічної модернізації, так як саме виробничі потужності є базою для створення устаткувань, машин та обладнання, які дозволять очистити виробництво та ефективно використовувати обмежені ресурси. До того ж «озеленення» економіки передбачає активізацію галузі з переробки відходів.

Третинний сектор є так званою з'єднувальною ланкою між первинним і вторинним секторами, яка і забезпечує реалізацію концепції «зеленої

економіки». Такий сектор є цілою системою галузей виробництва та всіх видів діяльності, які пов'язані з наданням послуг як населенню, так і бізнесу. Дана сфера охоплює проведення комплексних науково-дослідних і дослідноконструкторських розробок, а також створення бізнес-планів і програм, і, що найважливіше, здійснює розробку енергоефективних технологій, які могли б забезпечити якісні зрушення у напрямку озеленення первинного та вторинного секторів. Створення екоінновацій дозволить удосконалити виробничі процеси, ефективно організувати бізнес за рахунок економії ресурсів, а також удосконалити комерціалізацію та впровадження чистих технологій [17].

Взагалі упровадження «зелених інвестицій» дасть змогу покращити екологічну ситуацію в країні, прискорити екологізацію виробництва, забезпечити раціональне використання природних ресурсів.

Пріоритетними напрямками розвитку інструменту «зелених інвестицій» є такі:

- деталізація системи обліку до рівня окремих стаціонарних джерел викидів;
- формування системи обліку викидів парникових газів у транспорті, що базується на даних про споживання моторних палив та видів транспорту і застосованих технологій;
- пряме спостереження з використанням геоінформаційних та супутникових технологій за викидами та поглинанням у сільському і лісовому господарствах;
- врахування у систему обліку регулярного моніторингу на основі прямих вимірювань концентрацій парникових газів та схеми перевірок отриманих результатів.

Основними засадами передбачено досягнення таких стратегічних цілей:

- підвищення рівня суспільної екологічної свідомості;

- поліпшення екологічної ситуації та підвищення рівня екологічної безпеки;
- досягнення безпечного для здоров'я людини стану довкілля;
- інтеграція екологічної політики та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління; – припинення втрат біологічного та ландшафтного різноманіття і формування екологічної мережі;
- забезпечення екологічно збалансованого природокористування;
- удосконалення регіональної екологічної політики [19].

Пріоритетною програмою розвитку України у сфері «зеленої економіки» є програма «EaP GREEN». «Екологізація економіки у країнах Східного партнерства» («EaP GREEN») – це велика регіональна програма, яку реалізовує Європейська економічна комісія Організації Об'єднаних Націй (ЄЕК ООН), ОЕСР, ЮНЕП та ЮНІДО і яка спрямована на сприяння шести країн Східного партнерства (СХП) Європейського Союзу: Вірменії, Азербайджану, Білорусі, Грузії, Республіці Молдова і Україні – до переходу на «зелену» економіку. Програму фінансує Європейська комісія, чотири організації-виконавці та інші донори [20]. Метою програми є перехід країн Східного партнерства (СП) на «зелену» модель розвитку та ведення бізнесу шляхом розмежування економічного зростання та деградації навколишнього середовища і виснаження ресурсів, зокрема:

- інтеграції сталого споживання та виробництва (ССВ) в національні плани розвитку, законодавство та нормативну базу з метою створення надійної правової основи для розробки політики «зеленого» зростання відповідно до підходів Європейського Союзу;
- заохочення використання стратегічної екологічної оцінки навколишнього середовища (СЕОС) і оцінки впливу на навколишнє середовище (ОВНС) як важливих інструментів планування економічного розвитку на принципах екологічної стійкості;

забезпечення переходу на «зелену» модель розвитку і ведення бізнесу шляхом адаптації та демонстрації переваг застосування практики і методів ССВ в окремих секторах економіки (обробної промисловості, сільському господарстві, будівництві)[21].

Висновок

У ході дослідження, було визначено необхідність переходу від старої концепції класичної економіки до нової парадигми «зеленої економіки», яка зумовлюється необхідністю підвищення добробуту людства та посилення соціальної справедливості при одночасному істотному зниженні ризиків для довкілля та дефіциту екологічних ресурсів.

Провівши розрахунки з упровадження сонячної електростанції можемо сказати, що інвестиції швидко окупляються. За рахунок надлишку виробленої енергії ми не лише покриємо власні потреби, але і зможемо заробити на цьому, таким чином зробивши свій вклад у «зелене» підприємництво та український ринок альтернативної енергії.

Проаналізувавши стан «зеленої економіки» України, можна зробити висновки, що перехід до «зеленої економіки» в контексті сталого розвитку вимагає виконання таких умов:

- створення надійних нормативно-правових основ переходу;
- спрямування державних інвестицій і витрат в галузі, які стимулюють перетворення секторів економіки в «зелені»;
- обмеження витрат в галузях, що виснажують природний капітал;
- введення такої податкової політики та застосування ринкових інструментів, які стимулюватимуть природоохоронні і ресурсозберігаючі інвестиції та інновації;
- сприяння підвищенню компетентності, навчанню та екологічній освіті населення.

При переході на «зелену» економіку слід враховувати досвід інших країн, зокрема Європейського союзу, де «зелене» підприємництво набуло найбільшого розголосу і стрімко розвивається далі.

«Зелена» економіка ґрунтується на альтернативних джерелах енергії і палива, технології екологічно чистого виробництва, чистих технологіях у

веденні сільського господарства, «зеленому будівництві», а також програмах очищення повітря, води і ґрунту від забруднень, переробки та утилізації відходів і т.д. Багато вчених досліджують цю тему, розробляють нові концепції. Саме «зелена економіка» може стати джерелом розвитку України. Отже, перспективи створення зеленої економіки в Україні стають необхідними і цілком досяжними.

«Зелена» економіка ґрунтується на альтернативних джерелах енергії і палива, технології екологічно чистого виробництва, чистих технологіях у веденні сільського господарства, «зеленому будівництві», а також програмах очищення повітря, води і ґрунту від забруднень, переробки та утилізації відходів і т.д. Багато вчених досліджують цю тему, розробляють нові концепції. Саме «зелена економіка» може стати джерелом розвитку України.

Отже, перспективи створення зеленої економіки в Україні стають необхідними і цілком досяжними.

Список використаної літератури

1. Журнал Новини бізнесу «В Україні створять ринок «зелених» облігацій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/v-ukrajini-stvorjat-rinok-zelenikh-oblihatsij-2481667.html>
2. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції запровадження ринку зелених облігацій в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації»
3. Інформаційне агентство «УНІАН» » [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/finance/10729950-v-ukrajini-mozhut-zapustiti-rinok-zelenih-obligacij-shcho-ce-oznachaye.html>
4. Портал Ecotown, «7 джерел для фіксування зелених проєктів в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ecotown.com.ua/news/7-dzherel-dlya-finansuvannya-zelenykh-proektiv-v-Ukrayini/>
5. Мультимедійна платформа іномовлення України «УКРІНФОРМ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2716283-zeleni-obligacii-mozut-zaluciti-73-milardi-investicij-v-ukrainu.html>
5. Міністерство фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2019/11/10/39662030/>
6. Інформаційний портал «Українська енергетика» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua-energy.org/uk/posts/dtek-vypustyla-zeleni-oblihatsii>
7. Портал Ecotown, «7 джерел для фіксування зелених проєктів в Україні» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <https://ecotown.com.ua/news/7-dzherel-dlya-finansuvannya-zelenykh-proektiv-v-Ukrayini/>

8. Інформаційний портал FinPost «Світовий ринок «зелених облігацій» набирає оберти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finpost.com.ua/news/4469>

9. STABICONsystems – 2018 : матеріали Міжнародного наукового форуму, м. Суми, 26–28 квітня 2018 р. / редкол. : Г. О. Швіндіна, Д. О. Смоленніков, А. А. Іскаков. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 136 с.

10. Інформаційний портал Solarenergo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://solarenergo.ua/zelenyy-tarif/>

11. Герасимчук А.А., Палеха Ю.І. Екологія: Основний курс лекцій: Навч. Посібник. - К.: Видавництво Укр.-фін.ін-ту менеджм. і бізнесу. 2008. - 68 с.

12. Вільна енциклопедія Вікіпедія «Зелений бізнес» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Зелений_бізнес

13. Герасименко Ю.В. Розвиток «зеленого бізнесу» в контексті енергетичної та екологічної безпеки держави. Збірник наукових праць ВНАУ 2012 №1(56) том 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/624.pdf>

14. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – С. 1284.

15. Прушківська Е.В. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект БІЗНЕСІНФОРМ [Електронний ресурс] / Е.В. Прушківська, Ю.О. Шевченко. – 2013. – № 3. – Режим доступу : http://businessinform.net/pdf/2013/3_0/186_191.pdf

16. Бережна Ю.С. Концепція «зеленої економіки»: міжнародний аспект / Ю.С. Бережна. // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского Серия «Юридические науки». – 2012. – № 1. – С. 210-215

17. Прушківська Е.В. Розвиток «зеленої економіки»: національний аспект БІЗНЕСІНФОРМ [Електронний ресурс] / Е.В. Прушківська, Ю.О. Шевченко. – 2013. – № 3. – Режим доступу : http://businessinform.net/pdf/2013/3_0/186_191.pdf.

18. ЗУ «Про основні засади (стратегія) державної екологічної політики на період до 2020 року» від 28 лютого № 2697 2019 року №2818-VIII

19. ЗУ « Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» від 21 грудня 2010 року №2818 -VI

20. Програма «Екологізація економіки в країнах Східного партнерства»: Greening Economies in the European Union’s Eastern Partnership Countries (EaP GREEN) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://ndei.me.gov.ua/pdf/EAP_GREEN.pdf

21. Потапенко В.Г. Від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики в Україні: шляхи і проблеми: аналітична доповідь / В.Г. Потапенко, А.Б. Качинський, Є.В. Хлобистов. – К. : НІСД, 2011. – 31 с

22. Датская Организация по возобновляемым источникам энергии (Danish Organisation for Renewable Energy)[Электронный ресурс] : [веб-сайт]. – Режим доступа : <http://www.ove.org>

23. Веклич О.А. Экологически скорректированный ВВП как показатель экономического развития / О.А. Веклич, Н.Ю. Шлапак // Проблемы прогнозирования. – 2012. – № 3. – С. 48–54.

24. Мартинюк А. Перспективи розвитку «зеленої» економіки [Электронный ресурс] / А. Мартинюк, Ю. Огаренко ; Фонд ім. Фрідріха Еберта – 2012. – 16 с. – Режим доступа : http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/publikationen/green_economy_perspectives.pdf.

25. Чайка Т.О. Ефективність органічного сільського господарства в Україні / Т.О. Чайка // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 4. – С. 160–164.

26.1. «Зелена» економіка [Сайт Всеукраїнської громадянської організації природоохоронного спрямування «Жива планета»] [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.zhivaplaneta.org.ua/diyalnist/zelena-economika.html>.

27. Навстречу «зелёной» экономике: пути к устойчивому развитию и искоренению бедности. Полный отчет/ Програма ООН по окружающей среде (ЮНЕП), 2011. – 739 с

28. Промышленные революции : учебное пособие / Л. Г. Мельник, А. М. Маценко, И. Б. Дегтярева, А. В. Кубатко. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2017. – 160 с.

29. Мельник Л.Г.Ефективність використання природно-ресурсного потенціалу України та передумови формування «зеленої» економіки // Л.Г. Мельник, О.В. Кубатко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – № № 50(2)– С. 93–98.

30. Melnyk L., Kubatko O. The impact of green-innovations on environmental quality and energy resource consumption/ International economic relations and sustainable development : monograph. / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. – Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2017. – 272 p

31. Мельник, Л.Г. Україна та ЄС: передумови та вектори соціально-економічної інтеграції [Текст]: навч. посіб. / Л.Г. Мельник, І.Б. Дегтярьова, О.В. Кубатко. - Суми: СумДУ, 2012. - 254 с.

32. Мельник, Л.Г. Динамічне моделювання системи еколого-економічних показників для обґрунтування сталого розвитку територій [Текст] / Л.Г. Мельник, О.В. Кубатко // Механізм регулювання економіки. — 2009. — № 4, Т. 1. — С. 245-249.

33. Мельник Л.Г., Кубатко А. В. Научный подход к определению экологического следа, как индикатора устойчивого развития на уровне региональных экономик . Механізм регулювання економіки. 2009, №1, С. 194–202.

34. Мельник, Л. Г. Передумови ефективності освітніх трансформацій у контексті сталого розвитку на основі формування екополісу [Текст] / Л. Г. Мельник, О. В. Шкарупа // Екологічний вісник. – 2012. – № 4. – С. 14-15.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/67389/3/Melnyk_Shkarupa_ecopolis.pdf

35. Мельник Л.Г., Шкарупа Е.В., Самаль С.А. К вопросу об интегрированном управлении устойчивым развитием региона // Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 4. – С. 27- 40. file:///D:/Users/User/Downloads/Mre_2013_4_5.pdf

36. Мельник Л.Г., Дегтярева И.Б., Шкарупа Е.В., Чигрин Е.Ю. Социальная и солидарная экономика при переходе к сестейновому развитию: опыт ЕС // Механізм регулювання економіки, № 4, 2014 – С. 24-30. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/72345/1/Melnyk_Degtiarova_Shkarupa_Chygryn.pdf

34. Кубатко, О.В. Еколого–економічні механізми стримування природодеструктивної економічної діяльності / О.В. Кубатко // Ефективна економіка. –2009. – №2 – [електронний наукове фахове видання]. – Режим доступу. –www.nbuiv.gov.ua

35.Green economics: an introduction to theory, policy and practice. Molly Scott Cato London: Earthscan, 2009. – P. 240

36. Інформаційний портал[Електронний ресурс]. – Режим доступу:[Ecodevelophttps://ecodevelop.ua/alternativni-dzherela-energiyi/](https://ecodevelop.ua/alternativni-dzherela-energiyi/)

36. Дериколенко, О.М. Формування бізнес-моделі венчурної діяльності машинобудівних підприємств / О.М. Дериколенко // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу: збірник тез доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції, 29 вересня - 1 жовтня 2016 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. – Суми: Ткачов О.О., 2016. – С. 73-75.

37. Венчурна діяльність промислових підприємств України на порозі нової промислової революції / О.М. Дериколенко, І.М. Бурлакова, Г.С. Пономарьова, К.Ю. Кондруніна // Механізм регулювання економіки. – 2016. – № 4. – С. 11-24.

38. Формування на території Сумської області ЕКОПОЛІСУ "Еко-Сумщина" / Л.Г. Мельник та ін. // Механізм регулювання економіки. — 2008. — №1. — С.11-21.

39. Божкова, В.В. Передумови удосконалення управління інноваціями на малих та середніх промислових підприємствах / В.В. Божкова, О.М. Дериколенко // Механізм регулювання економіки. — 2009. — №3, Т.2. — С. 225-229.
40. Ілляшенко С. М. Теоретико-методичні підходи до аналізу інноваційних проектів промислових підприємств / С. М. Ілляшенко, В. В. Божкова, О. М. Дериколенко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2010. – № 690 : Логістика. – С. 48-53.
41. Інновації у маркетингу і менеджменті : монографія / С. М. Ілляшенко [та ін.] ; заг. ред. С. М. Ілляшенко. Суми : Друкарський дім "Папірус", 2013. 616 с.
42. Дериколенко, О.М. Особливості вибору інноваційних стратегій промисловими підприємствами / О.М. Дериколенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2012. - №2. - С. 78-83.
43. Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу : монографія / С. М. Ілляшенко [та ін.] ; заг. ред. С. М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2008. – 615 с.
44. Божкова В.В. Методичні підходи до вибору стратегій просування інновацій на ринок / С. М. Ілляшенко, В. В. Божкова, О. М. Дериколенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. - 2010. - № 1. - С 34-41.
45. Дериколенко О.М. Інноваційні ризики: сутність, класифікація / О. М. Дериколенко, 2012. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prom/2012_1/Derikolenko.pdf. 2012.
46. Дериколенко О. М. Управління інноваційними ризиками на малих та середніх промислових підприємствах : дис. / О. М. Дериколенко. - Суми, Вид-во СумДУ, 2010. - 169 с.
47. Механізм стратегічного управління інноваційним розвитком: звіт про НДР (заключний)/ Кер.: О.А. Біловодська. - Суми: СумДУ, 2010. - 274 с.

48. Дериколенко О. М. Венчурна діяльність промислових підприємств: теорія, методологія, практика. / О. М. Дериколенко. – Суми: ВВП " Мрія", 2016.
49. Сотник І.М. Проблеми та напрямки підвищення енергоефективності економіки України / І.М. Сотник, К.О. Охтеменко, Є.О. Сидоренко // Механізм регулювання економіки. – 2010. – № 4. – С. 214-218.
50. Сотник І.М. Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України / І.М. Сотник // Економіст. - 2010. - № 12. - С. 72-75.
51. Sotnyk I. Energy efficiency of Ukrainian economy: problems and prospects of achievement with the help of ESCOs / I. Sotnyk // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 1. – С. 192-199.
52. Сотник І. Про макроекономічні наслідки ресурсозбереження / І. Сотник // Економіка України. – 2009. – № 10. – С. 27-35.
53. Сотник І.М. Формування еколого-економічного механізму управління ресурсозбереженням. Автореферат... д. екон. наук, спец.: 08.08.01 – економіка природокористування і охорони навколишнього середовища / І.М. Сотник. - Одеса : ППРЕЕД, 2010. - 34 с.
54. Sotnyk I. Management of renewable energy innovative development in Ukrainian households: problems of financial support / I. Sotnyk, I. Shvets, Y. Chortok, L. Momotiuk // Marketing and Management of Innovations. – 2018. – № 4. – P. 150–160. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.4-14>.
55. Pimonenko, T. EU integration: opportunities for Ukrainian entrepreneurs / T. Pimonenko, Yu. Chortok, O. Lyulyov // Економіка і регіон: науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. - №1(62). – 2017. – С. 87-94. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/69028>.
56. Чорток Ю.В. Проблематика инновационной деятельности предприятий Украины / Ю.В. Чорток, А.В. Евдокимов // Современные проблемы управления проектами в инвестиционно-строительной сфере и

природопользовании: Материалы междунар. Научно-практ. Конференции 14-15апреля 2011 г. / Под ред.. В.И. Ресина. – М.: ГОУ ВПО «РЭУ им. Г.В. Плеханова», 2011. – С.167-172.

<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/21272>

57. Чорток, Ю.В. Інноваційна спрямованість підприємств: суть, проблеми і шляхи їх вирішення [Текст] / Ю.В. Чорток, І.Б. Дегтярьова // Прометей: регіональний збірник наукових праць з економіки / Донецький економіко-гуманітарний інститут МОН України; інститут економіко-правових досліджень НАН України. – Вип. № 3(36). – Донецьк: ДЕГІ, 2011. – С. 87-90.
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/29253>

58. Шкарупа О.В., Цупро О.М., Кубатко О.В., Мельник О.І. Екополіс «Еко-Сумщина»: аналіз напрямків реалізації та головних досягнень. *Механізм регулювання економіки*, 2010. № 1(3). С. 53-62.
<https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3570>

59. Шкарупа, О.В. Маркетингові стратегії екологічної модернізації соціально-економічних систем [Текст] / О.В. Шкарупа // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 24-25 вересня 2015 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. - Суми : ФОП Ткачов О.О., 2015. - С. 199-200.

60. Шкарупа О.В. Методологічні засади державного регулювання екологічної модернізації національної економіки [Текст] : дисертація ... д-ра екон. наук, спец.: 08.00.03 - економіка та управління національним господарством / О. В. Шкарупа ; наук. консультант Л.Г. Мельник. — Суми : СумДУ, 2018. — 485 с.

61. Шкарупа О.В. Прогнозування адекватності процесу екологічної модернізації в системі національної економіки // Глобальні та національні проблеми економіки, випуск 18. – 2017 р. – С. – 159-163. <http://www.global-national.in.ua/archive/18-2017/32.pdf>

62. Шкарупа О.В. Бізнес-планування «зеленого» зростання економіки регіону як чинник екологічної модернізації соціально-економічних систем //

Механізм регулювання економіки, № 3, 2016 – С. 9-18.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/49523/1/OLENA_V_SHKARUPABusiness_Planning.pdf

63. Шкарупа О.В. Управління екологічною модернізацією соціально-економічного розвитку регіону // Економічний часопис-XXI №7-8(2) 2015. – С. 57-60. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=300539>

64. Shkarupa, O., Melnyk L.G., Kharchenko M.O. Innovative Strategies to Increase Economic Efficiency of Greening the Economy // Middle-East Journal of Scientific Research 16 (1): 30-37, 2013.

65. Шкарупа О.В. Індикатори екологічної модернізації соціально-економічних систем в контексті зеленого зростання економіки регіону // Механізм регулювання економіки, № 1, 2015 – С. 9-20. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/41826/1/shkarupa_environmental_modernization.pdf

66. Шкарупа О.В., Бурич І.В. Теоретичні аспекти формування та управління портфелем екологічно орієнтованих бізнесів регіону // Маркетинг і менеджмент інновацій, № 1, 2015. – С. 240-252. [file:///D:/Users/User/Downloads/Mimi_2015_1_23%20\(1\).pdf](file:///D:/Users/User/Downloads/Mimi_2015_1_23%20(1).pdf)

67. Shkarupa, O., Sineviciene, L., Sysoyeva, L. (2018). Socio-economic and Political Channels for Promoting Innovation as a Basis for Increasing the Economic Security of the State: Comparison of Ukraine and the Countries of the European Union. *SocioEconomic Challenges*, 2(2), 81-93. DOI: 10.21272/sec.2(2).81-93.2018

68. Мишенин Е.В. Концептуальные основы формирования экологически ориентированного механизма управления природохозяйствованием. *Економіст*. №3. - 2012. С.59-64.

69. Мишенин Е.В. Эколого-экономические и правовые предпосылки трансформации собственности на лесные ресурсы. *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: економічна. 2004. Вип. 69. С.131-136.

70. Мішенін Є.В., Ярова І. Є. Формування системи екологічного менеджменту лісгосподарських підприємств. *Економіст*, 2013. №10. С. 21-26.

71. Мішенін Є.В., Пізняк Т.І. Екологічний аудит сільськогосподарського землекористування (організаційно-економічні засади): монографія. Харків: Бурун і К, 2012. 176 с.

72. Мішенін Є.В., Ярова І.Є. Лісогосподарювання як сучасна парадигма сталого розвитку лісового комплексу. Наукові праці Лісівничої академії наук України. 2014. Вип. 12. С. 221-226.

73. Мішенін Є.В., Коблянська І.І., Устік Т.В., Ярова І. Є. Екологічно орієнтоване логістичне управління виробництвом : монографія. Суми: ТОВ «ТД», 2012. 215 с.

74. Мишенина Н.В., Мишенин Е.В. Методические основы формирования системы показателей эколого-экономического уровня производства. Вісник Сумського державного університету. 1995. № 4. С. 82-93.

75. Мішенін Є.В. Соціально-економічні аспекти обмеження реалізації права власності на землю сільськогосподарського призначення в Україні/Є.В. Мішенін, І.І. Коблянська// Збалансоване природокористування, 2016.- №1.- С.112-120. Мішенін Є.В., Коблянська І.І. Логістичні основи сталого соціально- економічного розвитку регіону. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка та менеджмент. 2014. Вип. 5(60). С.3-8.

76. Мішенін Є.В., Мішеніна Г.А. Концептуальні засади розвитку механізмів державно-приватного партнерства в лісоресурсній сфері. Економіст. 2010. №12. С.23-26.

77. Мишенин Е.В., Токарева Т.В. Эколого-экономический анализ как комплексная категория оценки экологически устойчивого развития /Е.В.Мишенин, / Экологическая экономика и управление. Том 2. Экономика для экологии. Сумы: ВВП «Мрия – 1» ЛТД, 1997. С.125-129.

78. Мішенін Є.В. Коблянська І.І. Логістичне управління промисловим виробництвом у контексті розвитку «зеленої» економіки в Україні Економіст. №1. 2012.С.8-12.

79. Мишенин Е.В., Коблянская И.И. Организационно-экологические основы реализации системы экологически ориентированного логистического управления. *Механизм регулирования экономики*. 2009. №1 С.83-91.

80. Мішенін ЄВ., Мішенін Г.А., Ярова І.Є. Еколого-економічні та соціальні орієнтири лісоресурсного розвитку на підприємницьких засадах. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка та менеджмент*. 2012. Вип. 3. С.3-10.

81. Дегтярьова, І.Б. Економічна та фінансова інструментизація забезпечення сталого регіонального розвитку: досвід ЄС [Текст] / І.Б. Дегтярьова, О.І. Мельник, Я.В. Романенко // *Механізм регулювання економіки*. - 2014. - № 3. - С. 18-27.

82. Дегтярьова, І.Б. Врахування екстернальних ефектів при розрахунку синергетичних результатів в еколого-економічних системах (мова оригіналу - українська) [Текст] / І.Б. Дегтярьова // *Механізм регулювання економіки*. — 2009. — №1. — С.52-62.

83. Мельник Л.Г. Экономическая оценка и учет в региональном планировании экосистемных услуг /Л.Г.Мельник, И.Б.Дегтярева/ *Экономика экосистем и биоразнообразия: потенциал и перспективы стран Северной Евразии: Материалы совещания «Проект ТЕЕВ – экономика экосистем и биоразнообразия: перспективы участия России и других стран СНГ* (Москва, 24 февраля 2010 г.). – М.: Изд-во Центра охраны дикой природы, 2010. – С. 41-49

84. Мельник Л.Г., Дегтярева И.Б., Бурлакова И.М. Управление социально-экономическим потенциалом устойчивого сбалансированного развития региона // *Инновационная Россия: опыт регионального развития : сборник научных трудов / ред.. кол.: С.Г. Емельянов, Л.Н. Борисоглебска [и др.]*. – Курск : Курск. гос. техн. ун-т, 2009. – С. 32–36.

85. Melnyk, L. Innovations in the context of modern economic transformation processes of enterprise, region, country: the EU experience / L. Melnyk, I. Dehtyarova, D. Gorobchenko, O. Matsenko // *Маркетинг і менеджмент інновацій*. - 2017. - № 4. - С. 260-271. - DOI: 10.21272/mmi.2017.4-23

86. Sotnyk, I. N., Dehtyarova I.B., Kovalenko, Y.V. Current threats to energy and resource efficient development of Ukrainian economy //Actual Problems of Economics. #11(173), 2015, P. 137-145.

87. Leonid Melnyk, Oleksandr Kubatko, Iryna Dehtyarova, Oleksandr Matsenko and Oleksandr Rozhko (2019). The effect of industrial revolutions on the transformation of social and economic systems. Problems and Perspectives in Management, 17(4), 381-391. [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(4\).2019.31](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(4).2019.31)

88. Melnyk L., Dehtyarova I. Synergetic Basis of Innovation Marketing //Scientific Journal of Riga technical University. Series: Economics and Business. – 2012. Riga Technical University. - # 22. – PP. 118-124

89. Мішенін Є.В. Еколого-економічна безпека аграрного землегосподарювання: концептуальні орієнтири та організаційні механізми /Є.В. Мішенін, І.Є.Ярова, О.М.Дутченко// Збалансоване природокористування. – 2017. - №2.- С.145-151.

90. Мішенін Є.В. Стале землекористування у контексті забезпечення продовольчої безпеки: національні та глобальні аспекти / Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко, І.Є. Ярова // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». 2015.- № 4 (63) – С. 8-14.

91. Ярова І.Є. Інституційні та еколого-економічні засади розвитку природогосподарського підприємництва / І.Є. Ярова, Н.В. Мішеніна, О.М. Дутченко, Г.А. Мішеніна // Збалансоване природокористування.-2016.-№ 1 – С. 21-29.

92. Дутченко О.М. Інтегровані бізнес-підприємницькі структури кластерного типу в системі конкурентоспроможного розвитку регіону / Дутченко О.М., Мішеніна Н.В., Мішеніна Г.А. // Сучасні механізми забезпечення конкурентоспроможності національної економіки: монографія / [Л. В. Кривенко, Є. В. Мішенін, М. І. Макаренко та ін.] / за заг. ред. д-ра екон. наук Л.В. Кривенко. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – С. 149-169.

93. Mishenin, Ye.V, Yarova, I.Ye., Dutchenko, O.M., Mishenina, N.V. Conceptually-innovative directions and organizational mechanism for providing the environmental and economic safety of agrarian nature management/ National Security & Innovation Activities: Methodology, Policy and Practice: monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics V. Omelyanenko, Ph.D in Technical Sciences, Assoc. Prof. Yu. Ossik. – Ruda Śląska : Drukarnia i Studio Graficzne Omnidium, 2018 – P. 242-249

94. Мішенін Є.В. Соціально-економічна ефективність розвитку екологічно чистих виробництв агропромисловій сфері України / Є.В. Мішенін, О.М. Дутченко, Г.А. Мішеніна // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». - 2017. - № 12 (74) – С. 147-151.

95. Гармонизация социально-экономического развития как магистральное направление повышения конкурентоспособности современного государства / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ, 2011. – 344 с.

96. Государственное регулирование рыночных процессов в современной экономике / под.ред. Емельянова С.Г., Минаковой И.В. – Орёл: АПЛИТ. – 2010. – 428 с. (ISSN 978-5-904446-04-8)

97. Економіка підприємства: Підручник / За ред. Л.Г. Мельника. – Суми: Університетська книга, 2004. – 630 с.

98. Каринцева А.И. Экономические основы планирования процессов экологически устойчивого развития территории. Сумы: СумГУ, 1997

99. Каринцева О.І., Волк О.М. Еколого-економічна ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій в Україні. Механізм регулювання економіки. – 2009. – №2. – С. 24-29.

100. Каринцева О.І., Кубатко О.В., Лавриненко А.С. Інвестиційне забезпечення підприємств сільського господарства в умовах економічних та екологічних флуктуацій. Механізм регулювання економіки. – 2013. – № 1. – С. 143–149

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_16/OLEKSANDRA_V_KARINT

SEVA OLEKSANDR V KUBATKO ALINA S LAVRYNENKO

Investment_Fostering_in_Agriculture_Considering_Economic_In.pdf

101. Карінцева О.І., Матвєєв П.С. Теоретичні аспекти визначення сутності інноваційного потенціалу. Механізм регулювання економіки. – 2015. –

№ 2. – С. 23-30.

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_25/OLEKSANDRA_I_KARINT

SEVA PAVLO S MATVIEIEV

Theoretical_Aspects_of_Defining_the_Essence_of_the_Innovative_Potential.pdf

102. Карінцева О.І., Мельник Л.Г., Качур П.С., Балацький О.Ф. та ін. Формування на території Сумської області ЕКОПОЛІСУ – науково-виробничо-освітнього комплексу з виробництва і реалізації товарів екологічного призначення (концептуальні положення). Науково-практичне видання. - Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. ISBN 966-680-088-8

103. Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Методичні аспекти аналізу інфраструктури ринку екологічних товарів та послуг (РЕТП) в Україні. Механізм регулювання економіки.-Суми, вид-во СумДУ, 2011.- № 1(51).- С.- 267-273.

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_12/O_I_Karintseva_S_V_Tarase
nkoMethodical_aspects_of_the_analyses_infrastructure_of_the_market_ecological_g
oods_and_services.pdf

104. Карінцева О.І., Тарасенко С.В. Теоретичні засади механізму екологізації розвитку підприємств на основі формування попиту на екологічні товари. Механізм регулювання економіки. №4, 2010. С. 94-100

105. Карінцева О.І., Харченко М.О., Матвєєв П.С. Науково-практичні засади оцінки розвитку інноваційного потенціалу регіонів. Механізм регулювання економіки, #2. 2014. С. 70-78

http://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/acticles/issue_21/OLEKSANDRA_I_KARINT
SEVA_MYKOLA_O_KHARCHENKO_PAVLO_S_MATVIEIEVScientific_and_Pr
actical_Bases_of_Estimation_of_Innovative_P.pdf

106. Концептуальні підходи до змін моделей споживання та виробництва при переході до стійкого розвитку [Текст] / Л.Г. Мельник, О.І. Мельник, О.І. Карінцева та ін. // Механізм регулювання економіки. — 2007. — №3. — С.51-58.
107. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. – Суми, 2001. – 284 с.
108. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник. – 3-тє вид., випр. і допов. – Суми: Університетська книга, 2006. – 367 с.
109. Мельник Л.Г., Каринцева А.И. Экономика предприятия. конспект лекций: Учебное пособие. – Университетская книга, 2002. 400 с.
110. Мельник, Л.Г. Научные основы самоорганизации экономических систем. Часть 1 / Л.Г. Мельник // Механізм регулювання економіки. - 2010. - №3, Т1.- С. 12-26.
111. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. / За ред. Л.Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2005. - 654 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/44620/1/Melnyk_Osn_stiy_rozv.pdf
112. Социально экономические проблемы информационного общества : монография / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, к.э.н., доц. М. В. Брюханова. – Вып. 2. – Сумы : Университетская книга, 2010. – 896 с.
113. Тарасенко С.В. Механізм впливу інфраструктурних факторів на процеси функціонування ринку екологічних товарів та послуг в Україні. Збірник наукових праць//Економіка: проблеми теорії і практики.- Випуск 262.- Т.8.- Дніпропетровськ:ДНУ, 2010. -с.-2011-2105.
114. Chygryn O., Karintseva O., Kozlova D., Kovaleva A. HR Management in the Digital Age: the Main Trends Assessment and Stakeholders // Механізм регулювання економіки, 2019, № 2. С. 106-115.
115. Hens L., Karintseva O., Kharchenko M., & Matsenko O. The States Structural Policy Innovations Influenced by the Ecological Transformations. Marketing and Management of Innovations, #3, P. 290-301. <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-26>

116. Karintseva O.I. Economic restructuring in Ukraine in view of destructive effect of enterprises on environment. *International Journal of Ecological Economics & Statistics* #38 (4), 2017. P. 1-11

117. Karintseva O.I., Shkarupa O.V., Shkarupa I.S. Innovation potential of ecological modernization for green growth of economics: a case study. *International Journal of Ecology and Development* 31 (1), 2016. P. 73-82 <http://www.ceser.in/ceserp/index.php/ijed/article/view/4044> (SCOPUS)

118. Li Rui, Sineviciene L., Melnyk L., Kubatko O., Karintseva O., Lyulyov O. Economic and environmental convergence of transformation economy: The case of China // *Problems and Perspectives in Management* Volume 17 2019, Issue #3, pp. 233-241 [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17\(3\).2019.19](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.17(3).2019.19)

119. Melnyk L., Dehtyarova I., Kubatko O., Karintseva O., Derykolenko A. (Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. *Economic Annals-XXI*, 2019, 179(9-10), 22-30. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-02>

120. Melnyk L., Kubatko O., Dehtiarova I. Sustainable development strategies in conditions of the 4th Industrial revolution: the EU experience // River Publishers, 2019

121. Shkarupa O.V., Karintseva O.I., Zhukova T.A. Ecological modernization of the transport system in Sumy for green growth of economics // *International Journal of Ecology and Development* Volume 32, Issue 3, 2017, Pages 75-85.

122. Viktor V. Sabadash, Peter J. Stauvermann & Ruslana O. Peleshchenko. Competitiveness of Ukrainian Companies in Foreign Markets: New Challenges and Opportunities. *Механізм регулювання економіки*, 2019. № 1. С. 79–89. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74278>.

123. Viktor V. Sabadash & Tetyana V. Marchenko. Lenovo's Global Competition Strategy: the Driving Forces of Leadership. *Механізм регулювання економіки*, 2017. № 1. С. 60–70. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66472>.

124. Сабадаш В. В., Люльов О. В. Науково-методичні підходи до розроблення варіантів ефективної стратегії розвитку підприємства. *Економічне обґрунтування реінжинірингу бізнес-процесів виробничих підприємств* : монографія. Суми : ВВП «Мрія-1», 2010. С. 392–412. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27558>.
125. Сабадаш В. В., Червяцова О. В. Організація оплати праці на підприємствах: проблеми в умовах обмеженості ресурсів. *Механізм регулювання економіки*, 2015. №3. С. 6–14. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/46503>.
126. Сабадаш В. В., Сабадаш О. О. Енергетична безпека України: можливості подолання конфліктних тенденцій. *Механізм регулювання економіки*, 2010. №3. Т. 1. С. 204–210. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3581>.
127. Сабадаш В. В. Дослідження впливу енергоресурсних чинників на економічну безпеку. *Механізм регулювання економіки*, 2009. №2. С. 11–18. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3360>.
128. Сабадаш В. В. Енергетична безпека України: конфліктність геополітичного вибору. *Механізм регулювання економіки*, 2011. № 2. С. 52–59. <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/24474/1/Sabadash.pdf>.
129. Сабадаш В. В. Енергетично-ресурсна безпека України: загрози виникнення еколого-економічних конфліктів. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка»*, 2009. № 2. С. 70–77. <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/525/1/002svveek.pdf>.
130. Сабадаш В. В., Давиденко І. В., Бабій Т. В. Конкуренція за ресурси й економічні конфлікти у глобальному бізнес-середовищі: рушійні сили, безпека, інституційно-ресурсний концепт врегулювання. *Механізм регулювання економіки*, 2017. № 4. С. 128–147. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/68716>.
131. Sabadash V. and Denysenko P. Economic and social dimensions of ecological conflicts: root causes, risks, prevention and mitigation measures. *Int. J. of*

Environmental Technology and Management, 2018, Vol. 21, Nos. 5/6, 273–288.
<https://doi.org/10.1504/IJETM.2018.100579>.

132. Сабадаш В. В. Социально-экономическое измерение экологических конфликтов в достижении устойчивого развития. *Социально-экономический потенциал устойчивого развития: учебн. / под ред. проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). Сумы : ИТД «Университетская книга», 2007. С. 963–982.*

133. Сабадаш В. В. Соціально-економічні виміри екологічного конфлікту. *Механізм регулювання економіки*, 2006. №2. С. 190–201.
<http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/3634>.

134. Сабадаш В. В. Економіко-організаційні й інституційні чинники екологічного конфлікту, як ресурсні обмеження економічного зростання. *Механізм регулювання економіки*, 2012. № 3. С. 32–37.
https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/34225/1/V_V_Sabadash_Economic_organizational_and_institutional_factors_of_ecological_conflict_as_resource_constraints_of_economic_.pdf.

135. Sabadash V. Social and economic evaluation of ecological conflicts in achieving sustainable development. *Social and economic potential of sustainable development: підручн. / Edited by L. Hens and L. Melnyk. Sumy : “University Book”, 2008. Pp. 290–294.*

136. Сабадаш В. В. Экологический фактор в эффективной экономике: неконфликтные модели управления природным капиталом. «Устойчивое развитие в неустойчивом мире», международная науч. конф. (2014; Челябинск). Международная междисциплинарная научная конференция «Устойчивое развитие в неустойчивом мире», 26-28 июня 2014 года [Текст]: [труды] / Под ред. д.э.н., проф. В.И. Бархатова и к.э.н., доцента Д.А. Плетнёва. Москва: Издательство «Перо», 2014. – С. 180–185.

137. Сабадаш В. В., Петровська С. А. Науково-методичні підходи до прийняття неконфліктних екоорієнтованих інвестиційних рішень. *Актуальні проблеми економіки*, №5(155). 2014. С. 271–279.

<https://search.proquest.com/openview/87942db9ac75df9d66d8b81c19ed7f39/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2035679>.

138. Сабадаш В. В., Петровська С. А. Оцінювання інвестиційної привабливості території з урахуванням еколого-економічних інтересів суб'єктів господарювання. *Механізм регулювання економіки*, 2013. № 3. С. 21–29. https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_18/VIKTOR_V_SABADASH_SVITLANA_A_PETROVS_KAEvaluation_of_Investment_Attractiveness_Considering_Environmental_and_Economic_Int.pdf.

139. Сабадаш В. В., Гонтар Д. А. Ринки злиттів і поглинань: стан, проблеми функціонування і тенденції розвитку. *Механізм регулювання економіки*, 2015. № 4. С. 127–138. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/46796/1/Sabadash_Hontar.pdf;jsessionid=F2908841A14ADF0B6891C139C41CCF73.

140. Сабадаш В. В. Организационно-экономический инструментарий обеспечения устойчивой динамики развития национальной экономики: риск-факторы и ресурсные возможности. *Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі* : колективна монографія [Аверкина М. Ф., Андреева Н. М., Балджи М. Д., Веклич О. О. та ін.] / НАН України, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»; НТТУ «Київський політехнічний інститут»; Вища економіко-гуманітарна школа; Міжнародна асоціація сталого розвитку / за наук. ред. проф. Хлобистова Є. В. – Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2014. – С. 264–274.

141 . Сабадаш В. В., Казбан А. Ю. Орієнтири національної митної політики в умовах торгово-економічної інтеграції. *Механізм регулювання економіки*, 2014. № 2. С. 123–133. https://mer.fem.sumdu.edu.ua/content/articles/issue_21/VIKTOR_V_SABADASH_ARTEM_YU_KAZBANLandmarks_National_Customs_Policy_in_Terms_of_Trade_and_Economic_Integration.pdf.

142. Сабадаш В. В., Малюга М. С. Дослідження конфліктного потенціалу тіньової економіки. *Механізм регулювання економіки*, 2015. № 3. С. 78–86.

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/46511/1/Sabadash_Maliuha.pdf